

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Силвия Трифонова Трифонова-Праматарова,

Университет за национално и световно стопанство (УНСС), София

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р Матеуш Качмарски

Тема: „Условия за социално-икономическо развитие на регионите в Полша, предвид устойчивото развитие на селските региони, планинските и предпланинските територии”

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 109 от 01.03.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Условия за социално-икономическо развитие на регионите в Полша, предвид устойчивото развитие на селските региони, планинските и предпланинските територии” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Матеуш Качмарски – кандидат към катедра „Финанси“ на ВУЗФ.

Материалите, представени от ВУЗФ, включват всички необходими документи за процедурата, а именно: автобиография на английски език, копие на дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „доктор”, дисертационен труд на руски език, автореферат на руски език, автореферат на български език, списък на публикациите на руски език, резюмета на публикациите на руски език, справка за публикациите преди доктората и след доктората, справка за изпълнение на националните минимални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките” по професионално направление 3.8. Икономика, заповед за научно жури, презентация на д-р Матеуш Качмарски, справка на приносите на руски език.

В автореферата кандидатът е приложил общо 28 публикации, а в списъка с публикации – те са 26. В автореферата са посочени 2 монографии, 7 научни статии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестната база данни с научна информация Web of Science, 6 публикации в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете. Освен това са посочени и 5 експертизи, каквото и да означава това, и 2 публикации, нарече-

ни регионална програма, чието значение също не се разбира. В списъка с публикации обаче са посочени и 1 раздел в монография, 1 разработен проект (чието място не е там) и въпросната разработка за регионално развитие.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Матеуш Качмарски има образователна и научна степен „доктор“ по селскостопански науки от Agricultural University Hugo Kollątaj in Kraków Полша от 2015 г. Темата на дисертационния му труд е „Екологична оценка на дънната утайка в Жешовския язовир“. Той завършва магистърска степен по селскостопански науки в същия университет през 2009 г. и по бизнес администрация в Cracow University of Economics, през 2021 г. Има следдипломно обучение по спец. „Здравен мениджмънт с елементи на медицинското право“ („Health management with elements of medical law“) в Jan Grodek State University in Sanok, Полша.

От 2010 г. той е академичен преподавател в Jan Grodek State University in Sanok, Полша, като от септември същата година е ректор на университета, а преди това е заемал различни академични длъжности. В продължение на 4 години е управлявал Institute of Agricultural and Forestry Economy, Полша и в продължение на 2 години – Department of Agriculture към същия институт. Участвал е в множество изследователски проекти, финансирани от ЕС и е институционален координатор по Програмата Erasmus+ на Jan Grodek State University in Sanok, Полша.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на д-р Матеуш Качмарски е с общ обем от 275 страници. Структуриран е в увод, седем раздела, заключение, библиография, списъци с таблици, фигури, графики и статистическо приложение. Представени са 72 таблици, 42 фигури и 6 графики. Библиографията включва 297 литературни източници, включително 286 монографии, студии и научни статии, и 11 интернет източници.

Основната цел на изследването е да се оцени социално-икономическото развитие на регионите и устойчивото развитие на селските и на планинските и предпланинските райони на Полша през 2007-2019 г. Авторът е формулирал 5 конкретни задачи на изследването, макар че те също са наречени цели.

Предмет на изследването е оценката на социално-икономическото развитие на регионите на Полша през 2007-2019 г. и устойчивото развитие на селските, планинските и предпланинските райони.

Основната теза на изследването е, че социално-икономическото развитие на регионите и устойчивото развитие на селските и на планинските и предпланинските райони на Полша през 2007-2019 г. са териториално диверсифицирани и обусловени от фактори и бариери пред развитието. Авторът е формулирал 5 хипотези на изследването. Освен това са формулирани и 5 допълнителни изследователски въпроси.

Приложените методи на научно изследване са: метод на индукция и дедукция, метод на анализ и синтез, сравнителен анализ, метод на анкетно проучване с разработен от автора въпросник, дескриптивен анализ, факторен анализ, емпиричен анализ, метод на Хелвиг¹, корелационен анализ, графичен и табличен анализ, критичен анализ.

Първият раздел на труда е посветен на теоретичните основи на регионалното развитие и развитието на селските райони, факторите, бариерите и измерителите на регионалното развитие. Вторият раздел е посветен на методологическите основи на изследването и заема само 6 стр. Третият раздел оценява диференциацията на нивото на социално-икономическото развитие на регионите на Полша, както и устойчивото развитие на селските и на планинските и предпланинските райони на Полша през 2007 г., 2015 г. и 2019 г. Освен това, воеводствата и селските райони са подредени по региони според синтетичния показател на развитие на Хелвиг през 2007 г., 2015 г. и 2019 г. и тяхната класификация според постигнатото ниво на развитие. Четвъртият раздел оценява влиянието на устойчивото развитие на селските райони върху икономическата активност на жителите на селските райони, новорегистрираните стопански субекти, площта на личните стопански парцели и средния месечен разполагаем доход. Петият раздел оценява въздействието на изследователските, развойните и иновационните дейности върху развитието и социално-икономическия напредък на регионите на Полша. Шестият раздел оценява въздействието на Общата селскостопанска политика 2014–2020 г. и Програмата за развитие на селските райони 2014–2020 г. върху устойчивото развитие на планинските и предпланинските райони в Полша. Последният раздел определя и синтезира детерминантите на социално-икономическото развитие на воеводствата в Полша, както и устойчивото развитие на селските, планинските и предпланинските райони. Формулирани са препоръки за социално-икономическото развитие на регионите и устойчивото развитие на селските и на планинските и предпланинските райони в Полша.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В справката на приносите, която е на руски език, са посочени основни цели и научни резултати от изследването, но не и научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд на д-р Матеуш Качмарски. Няма ясно формулирани приноси на неговия дисертационен труд. Така че справката с приносите неправилно включва само цели и резултати от изследването.

Според мен могат да се открият следните **научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд** на кандидата:

(1) Направена оценка на въздействието на изследователските, развойните и иновационните дейности върху развитието и социално-икономическия напредък на регионите на Полша, както и на въздействието на развитието на техническата инфраструктура върху поддържането на потенциала за развитие на регионите.

¹ Hellwig, Z. (1968). "Usage of taxonomic methods for the typological divisions countries", Stat Overview, Vol. 15, No. 4, pp. 307-327.

(2) Направена оценка на въздействието на Общата селскостопанска политика 2014–2020 г. и Програмата за развитие на селските райони 2014–2020 г. върху устойчивото развитие на планинските и предпланинските райони в Полша.

(3) Идентифициране на потенциала за развитие на политиката за регионално развитие и Общата селскостопанска политика за 2023-2027 г., с конкретизиране на приоритетни области за социално-икономическо развитие на регионите и устойчиво развитие на селските райони в Полша и на съществените рискове, пред които те са изправени.

(4) Формулирани препоръки за бъдещото социално-икономическо развитие на регионите и устойчивото развитие на селските райони в Полша.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

В автореферата кандидатът е приложил общо 28 публикации, а в списъка с публикации – 26 публикации. В автореферата са посочени 2 монографии, 7 научни статии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестната база данни с научна информация Web of Science, 6 публикации в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете. Както бе споменато, са посочени и 5 експертизи, които не е ясно какво представляват, и 2 публикации, наречени регионална програма, чието значение също не се разбира. В списъка с публикации обаче са посочени и 1 раздел в монография, 1 разработен проект (чието място не е там) и въпросната разработка за регионално развитие. За мен е напълно неясно защо е направено подобно класифициране на публикациите и всички справки не са хармонизирани.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От представената Справка за изпълнение на минималните национални изисквания за присъждане на научната степен „доктор на науките” в професионалното направление 3.8. Икономика, която кандидатът д-р Матеуш Качмарски е приложил, е видно, че е налице преизпълнение на тези изисквания.

7. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд на кандидата. Но преводът на български език на автореферата не е достатъчно добър.

8. Критични забележки и препоръки

Критичните ми бележки и препоръки към представения дисертационен труд на д-р Матеуш Качмарски са следните:

- Небалансираност на структурата на дисертационния труд. Необходимост от повече аргументация на доста изложени тези и постановки.

- На практика няма формулирани научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд в справката на приносите, тъй като в нея са посочени само основни цели и научни резултати от изследването.
- Неяснота по отношение броя на публикациите по на дисертационния труд. Не се разбира какво означават експертизи, представени за публикации, и публикации, наречени регионална програма. Разработването на проект не е публикация, а крайният резултат от него. Необходимо е прецизиране на публикациите.
- Препоръчвам и в справката за изпълнение на националните минимални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките” по професионално направление 3.8. Икономика да се посочва заглавието на дисертационния труд на английски език. Така ще се избегнат различни преводи от всички рецензенти. Авторът би трябвало да знае най-добре как трябва да се преведе на английски език дисертационния му труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Матеуш Качмарски съдържа научни и научно-приложни приноси и **отговаря** на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Поради гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“** на Матеуш Качмарски в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

12.04.2023 г.

Рецензент:

(проф. д-р Силвия Трифонова-Праматарова)